

Från Anders Olssons anteckningsbok 10 sidan 36:
(Förmodligen är detta anteckningar som A.O. skulle använda när han skulle skriva en artikel om lanthandeln)

Lanthandel. Tiden omkring 1850-talet var för vårt land en brytningstid. Laga skiftet, som tog sin början på 1820-30-talet, hade sprängt de uråldriga enheter, som byarna hade representerat - brutit månghundraårig tradition och jordbunden konservatism - skråväsendets tvångströja och år 1846 lossades de första banden.

Handeln skulle nu ej längre vara bunden vid städerna, som av ålder varit stadgat - lanthandel hade bevisligen förekommit även före nämnda årtal trots förbud mot landsköp. - Vidare hade bruksägare av gammal rätt att för sina underlydande och därmed jämställda att uppköpa spannmål, smör, ost, kött, fläsk och strömming, senare även torr fisk, sand?blaggarn och vadmal, - att för dessa och tillbyta sig ved, kol, hö och halm - inte ovanligt, att i skydd av nämnda friheter drevo mer eller mindre öppen diversehandel, såsom fallet var på Helgebodafors på 1830-talet och väl på de andra Värmländska bruken - Gustaf Schröder i En bruksbokhållares minnen - Kronjägmästare Herman Falk klagat över för många handelsmän inom socknen. - "för många krögare är dock rätta benämningen av våra lanthandlare - Tydligt har dock erfarenheten av de första affärer med deras omfattande brännvinsförsäljning inte hunnit verka lika avskräckande på alla platser, ty då Fryksände sockenstämma år 1848 behandlade den första ansökan om handelsrättigheter, beviljades denna - Ekshärads sockenstämma vid beviljandet åt Carl Georg Dahl av rättighet att öppna lanthandel i Edebäck - att före 1855 års brännvinslag all försäljning var fri från och med en kanna och däröver, och att brännvin ansågs naturligt höra med till livets uppehälle och nödort. Stapelartiklarna voro knappast mer än fyra: sill, salt, tobak och brännvin. Tobaken hade tidigare saluhållits vid kyrkorna på söndagarna, patron Jonsson i Sunne, - sedermera en ansedd man i samhället - började sin bana som tobaksförsäljare vid Sunne kyrka, där han mätt ut varan kvartersvis mellan tummen och lillfingeret. Ett sådant "kvarter" kostade 3 shilling. Att brännvinshandeln länge kom att spela en betydande roll i lantaffärerna vet man genom ännu levande tradition - slutet av 1860-talet - Den minsta kvantitet som fick säljas var 15 kannor, man lade sig tillsammans och tog "uttag" - När sen kvantiteten ändrades till 100 kannor fick brännvinshandeln sin knäck. - Året 1864 bildades en ny vändpunkt i lanthandelns historia, ty detta år slopades de sista resterna av skråtidens restriktiva bestämmelser och allmän näringsfrihet infördes. Givetvis stimuleras härav nybildningen av affärer, dock inte i den utsträckning man kunde vänta. - Den högkonjunktur, som följde på Fransk-Tyska kriget, lockade starkt till nystartande av affärer. -